

«Rabb» sözcüğünü, baş harfini büyük harfle yazıp hamd ederek “Tüm Bilinenlerin Yetiştiricisi” için kullanıyoruz. Sözcük, köken olarak semetik ve “yetiştirici, eğitici, usta” anlamına geliyor.

«Efendi» köken olarak antik Yunancadır; kendini kendi başına yönetebilen demeye gelir.

Köle, köle taciri için salt bir maldır, insan değildir ki cinsiyeti olsun. Tacirler dışında, Acem’de de Rumeli’nde de, kadınsa cariyedir, akar, eser; erkekse gulamdır, oğuldur. Gulama “kul” da denilir “oğlan” da.

Cariyelik de Gulamlık da kölelik olarak başlar. Ancak ta en başından bir alet bir araç olarak görülmezler. Yetiştirilirler. Cariye Devlet Hatun’un oğulları şehzade olur. Kul, ehl-i örf olur, verdiği emir padişahın emri gibi geçerli olur.

Kulla sultanı ya da kulla beyi arasındaki ilişkide, kul ideal olarak hâlâ köledir. Ama köleliği sınırsal durumlarda ortaya çıkar. Fiilen kulun sultanına ya da beyine bağlılığı, görüldüğü kadarıyla onun kendisini savaşta esir ettiğinden ya da parasını verip aldığından dolayı değildir; insanın kendisini yetiştirene karşı duyduğu bağlılıktır daha çok. Baskın gelen kulun korkusu değil de kazanılmış saygısıdır.

Sultan ya da bey kulunun rabbidir. Hâşâ, baş harfi büyük yazılan Rabb anlamında değil, yetiştirici, eğitimci anlamında rabbidir. Kulları, rabblerinin ölmesi avare etmez.

Değerli tarihçi hocalarımızdan Prof. Dr. Halil İnalçık ne güzel anlatmış “Devlet-i ‘Aliyye”de; Devlet Hatun’un oğulları arasında dalaşla geçen karanlık dönemden çıkılıp küçük oğul Çelebi baş bilinerek birliğin sağlanması, ölmüş sultanın kullarının başı boş kalmamasındandır. Kulların birbirleriyle, ahaliyle ve ecnebilerle ilişkileri oturmuştur. İktidar dağılsa bile, ne idüğü belirsizlerin elindeymiş gibi olsa bile mülk alttan alta sürüp gider. Sanki alt yapıdır, temeldir, üst yapısını arar.

Kul kendisini yetiştirmiş olmayan adama fiilen sultan ya da bey gözüyle bakmaz. Kelle her

halükârda koltuktadır. Kazanılmamış saygı korkuyla dayatıldığında, her şey ters yüz olur; sultan ya da bey kelle koltukta yaşar olur.

Kula köle gözüyle bakılınca zora düşmüş Türk mülkü. Kıyacının yağcılarını olayı “İyi Olay” diye adlandırıp kayda geçirdiler. Binlercesi katledildi kulların. Topluluk Sultan dinlemez. Oturmuş topluluk davranışına yol açan ilişkiler örgüsündeki ilişkiler ölümlerle, mahrumiyetlerle önce duraklar, kısa sürede kendini gerçekleştirecek birilerini arar ve zamanla bulur.

Şimdilerde sağdaki soldaki gizli açık padişahlık -padişah olmak değil, padişahlıkta yaşamak- heveslileri göremese de günümüzde dünyevi rabb bulunmuyor, olunmuyor; hele kendisi bizzat eğitime muhtaç olmasına karşın eğitilebilir olduğu meçhul olan, ecnebilerin kukla olacak daha iyisini bulunmadığından yetinmek durumunda kaldıkları insanlardan ne rabb olur ne sultan olur ne de bey. Kulluğa dönmek hayal edilse bile hepimiz efendi olmak zorundayız. Hala kendilerine rabb arayan birileri varsa -dünyanın kusuruna bakmasınlar- artık bu dünyada bulamazlar; salibiliği bırakıp Tüm Bilinenlerin Yetiştiricisi’ne yönelsinler.

Kulluktaki tıkanma, hep birlikte bağımlı olacakları birini aramalarından kaynaklanıyordu. Halbuki kulluk diyalektik gelişim içinde ancak kölelik öncesinden efendiliğe geçiş sürecidir. Cumhuriyet tıkanıklıktan çıkış yolu oldu. Somut olarak sultana ya da beye bağlılığın yerini soyut olarak yurda, millete bağlılık aldı.

Mustafa Kemal Atatürk’ün eleştirilecek fikir ve eylemleri tabii ki vardır ve fani vücudu toprak olmuştur ama Türkiye’deki yaşamımızın pratiklerinde manen mütevazî baş öğretmenimizdir. Kendisini özellikle her 10 Kasım’da saat 9:05’te saygıyla anarım. Bu 10 Kasım’da da tam saat 9:05’te gönlümü Mustafa Kemal Atatürk’ü ananların ırmağına bir damla olarak bırakacağım.